

Inga Jansone, Elita Rosecka

Latviešu valoda un literatūra

mazākumtautību skolā

4. klase

3. temats

Mēs mājās

Mācību materiāli skolotājiem latviešu valodas un literatūras mācību priekšmeta īstenošanai 4. klasē mazākumtautību skolā.

Mācību materiāli veidoti mācību satura īstenošanai atbilstoši mācību priekšmeta programmas paraugam [„Latviešu valoda un literatūra izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas, 1.–9. klasei”](#) (mācību priekšmeta programmas paraugs izstrādāts Eiropas Sociālā fonda projektā „Kompetenču pieeja mācību saturā”).

Mācību materiālus veido stundu plāni skolotājiem, darba lapas un izdales materiāli skolēniem, pārbaudes darbu paraugi, papildmateriāli apgūstamo prasmju pilnveidošanai un nostiprināšanai.

Materiāli sakārtoti atbilstoši programmas paraugā piedāvātājiem tematiem, apakštematiem un atsevišķām stundām.

Mācību materiāli 2020./2021. māc. g. aprobēti Rīgas 72. vidusskolas piecās klasēs.

Saturs

3.1. Ko brīvajā laikā dara ģimenes locekļi? Ko jūs darāt kopā?	3
1. un 2. stunda.....	3
3. stunda.....	4
4. stunda.....	5
5. stunda.....	6
3.2. Runāsim par ēdienu gatavošanu!.....	17
1. stunda.....	17
2. stunda.....	17
3. un 4. stunda.....	19
5. stunda.....	20
6. stunda.....	21

3. Mēs mājās

3.1. Ko brīvajā laikā dara ģimenes locekļi? Ko jūs darāt kopā?

1. un 2. stunda

Sasniedzamie rezultāti

- Grupē darbības vārdus 1. personā vienskaitlī un daudzskaitlī.
- Pārveido lietvārdus instrumentālī vienskaitlī un daudzskaitlī.
- Veido īsu mutvārdu un rakstveida stāstījumu par brīvā laika pavadīšanu savā ģimenē.
- Klausās un saprot dabiskā tempā skaidri runātus tekstus par brīvā laika pavadīšanu ģimenes lokā.

Ieradumi

- Veido ieradumu skaidri un saprotami izteikt savas domas (tikumi – atbildība, gudrība).

Stundas gaita

1. Skolēni lasa teikumus un skaidro vārda *kopā* nozīmes.

Abām klasēm stunda sporta zālē notiks *kopā*.
Sajaucot divas krāsas *kopā*, veidojas jauna krāsa.
Mēs, *kopā ņemot*, klasē esam draudzīgi.

Skolotājs var skaidrojumam piedāvāt vārdus *vienuviet, savienojot, visi*.

2. Skolotājs parāda vizualizāciju (1. pielikums) – fotoattēlus, kuros redzams, kā ģimenes kopā pavadā brīvo laiku. Skolēni veido domu kartes, attēlojot, ko ģimenē var darīt kopā. Atbildot uz jautājumu *ar ko?*, izmanto atgādni „Lietvārdu locīšana”. Skolotājs iesāk veidot domu karti uz tāfeles, skolēni turpina individuāli.

ATGĀDNE „Lietvārdu locīšana”

Jautājums	Vienskaitlis, vīriešu dzimte			Vienskaitlis, sieviešu dzimte		
<i>kas?</i>	-s; -š	-is	-us	-a	-e	-s
<i>ar ko?</i>	ar -u	ar -i	ar -u	ar -u	ar -i	ar -i
	Daudzskaitlis, vīriešu dzimte			Daudzskaitlis, sieviešu dzimte		
<i>kas?</i>	-i	-i	-i	-as	-es	-is
<i>ar ko?</i>	ar -iem	ar -iem	ar -iem	ar -ām	ar -ēm	ar -īm

3. Veido zīmējumu vai kolāžu par to, ko ģimene dara kopā.
4. Darba forma – uzdevums pāros. Dotos darbības vārdus klasificē divās grupās, nosakot kopējo pazīmi. Raksta divos stabiņos. Pārrunā, ar ko atšķiras abas darbības vārdu grupas, kā šos darbības vārdus izmanto, lai stāstītu par to, ko dara kopā.

rakstām, lasu, runājam, ejam, dziedu, fotografējam, braucu, gatavoju, apmeklējam, braucam, skatāmies, krāju, mācos, strādājam, laivoju, slēpojam, slidoju, sportojam, dejojām, priecājamies, rakstu, svinam, apsveicam, apciemoju, palīdzam, klausāmies, kārtuju, spēlējam, minu, domājam, apspriežam

5. Veido un raksta teikumus ar vārdu savienojumiem no domu kartes.

Piemērs

*Es dzīvoju kopā ar savu ģimeni Ķengaragā.
Mēs ar mammu katru rītu gatavojam brokastis kopā.
Mēs visi kopā strādājam dārzā.*

6. Darba forma – uzdevums grupās. Grupā stāsta par izveidoto kolāžu vai zīmējumu „Ko mēs ģimenē darām kopā?”, izmantojot pierakstītos teikumus. Izveidotos darbus piestiprina pie tāfeles vai sienas.

3.1. Ko brīvajā laikā dara ģimenes locekļi? Ko jūs darāt kopā?

3. stunda

Sasniedzamie rezultāti

- Apkopo un atspoguļo informāciju (fotostāstā, mutvārdu stāstījumā) par klases skolēnu ģimeņu aktivitātēm brīvajā laikā. Secina, kādas intereses un nodarbes patīk klases skolēnu ģimenēm, pievēršot uzmanību darbības vārdu personas formu lietojumam tagadnē.
- Sadarbojas grupā. Prezentē klasei grupas darbu.

Ieradumi

- Veido ieradumu uzmanīgi uz klausīt saziņas partneru izteiktās domas, idejas diskusijas laikā, būt iecietīgam pret atšķirīgiem viedokļiem (tikumi – atbildība, tolerance; vērtība – cilvēka cieņa).
- Veido ieradumu skaidri un saprotami izteikt savas domas (tikumi – atbildība, gudrība).

Stundas gaita

1. Darba forma – uzdevums grupās pa trim. Aplūko kolāžas un zīmējumus, saskata un grupē kolāžas un zīmējumus attēlotās nodarbes un intereses (aktīvā atpūta, izklaide, atpūta mājās), iegūto informāciju apkopo stabiņveida diagrammā. Secina, ko ģimenēm vajadzētu darīt vairāk kopā un kāpēc.

Uzdevumi grupām aprakstīti izdales materiālā „Uzdevumi darbam grupā”

([2. pielikums](#)).

2. Prezentē grupu darbu. Kopā ar skolotāju formulē kopējo secinājumu, papildina teikumu.

Mūsu klases skolēnu ģimenēm vairāk vajadzētu kopā _____, jo _____.

3. Papildina teikumus, ko vēlētos darīt kopā ar savu ģimeni tādu, kas vēl nekad nav darīts!

Es ar savu ģimeni gribētu _____, jo _____.
Es ar savu ģimeni vēlētos _____, tāpēc ka _____.

3.1. Ko brīvajā laikā dara ģimenes locekļi? Ko jūs darāt kopā?

4. stunda

Sasniedzamie rezultāti

- Sadarbojoties papildina dialogu par kopīgo ģimenes atpūtu un darbošanos.
- Grupē lietvārdus pēc galotnēm.
- Loka un lieto lietvārdus ar galotni -us.

Ieradumi

- Veido ieradumu skaidri un saprotami izteikt savas domas (tikumi – atbildība, gudrība).

Stundas gaita

1. Aplūko attēlus ([3. pielikums](#)) un prognozē, par ko ģimene spriež brokastojot.

2. Kopā ar solabiedru lasa dialogu ([4. pielikums](#)) un papildina to ar jautājumiem.

3. Darba forma – uzdevums pāros vai grupās. Sagriež izdales materiālā ([5. pielikums](#)) norādītos vārdus un grupē tos vārdus – lietvārdi un citu vārdšķiru vārdi. Pēc tam grupē lietvārdus pēc to galotnēm.

4. No dialoga ([4. pielikums](#)) izraksta lietvārdus, kuri pamatformā beidzas ar galotni -us – *tirgus, medus, klepus, Saldus*. Kopā ar skolotāju nosaka, uz kādu jautājumu dialogā atbild šie lietvārdi.

5. Kopā ar skolotāju loka lietvārdu *medus*, atbildot uz jautājumiem ([4. pielikums](#)).

Kas ir tirgū? (medus)
Kā nav mājās? (medus)
Kam brauksim pakaļ uz tirgu? (medum)
Ko pirsim tirgū? (medu)
Ar ko ārstēsime klepu? (ar medu)
Kur ir daudz dziedinošu vielu? (medū)

6. Lasa teikumus un ievieto vārdu *medus* pareizā locījumā ([4. pielikums](#)).

Papildu darbam

Līdzīgi, iesaistot teikumus, loka pēc izvēles citu lietvārdu ar galotni -us. Pieraksta teikumus.

3.1. Ko brīvajā laikā dara ģimenes locekļi? Ko jūs darāt kopā?

5. stunda

Sasniedzamie rezultāti

- Iegaumē un lieto sieviešu dzimtes lietvārdus, kas beidzas ar galotni -s (*pils, klēts, nakts, govs, uguns, debess, smiltis, brokastis, ļaudis*).
- Saskaņo pēc parauga sieviešu dzimtes lietvārdus ar galotni -s ar īpašības vārdiem.
- Sadarbojoties izspēlē vārdu spēli „Kraujam kuģos!”, lai nostiprinātu vārdu krājumu.
- Klasificē lietvārdus pēc galotnēm.

Ieradumi

- Veido ieradumu uzmanīgi uz klausīt saziņas partneru domas un idejas diskusijas laikā, būt iecietīgam pret atšķirīgiem viedokļiem (tikumi – atbildība, tolerance; vērtība – cilvēka cieņa).
- Veido ieradumu skaidri un saprotami izteikt savas domas (tikumi – atbildība, gudrība).

Stundas gaita

1. Atkārtoti skatoties izdales materiālu „Lietvārdu grupēšana”, kopā ar skolotāju secina, kurās lietvārdu grupās trūka piemēru. Noskaidro, ka trūka vīriešu dzimtes lietvārdu ar galotni -us un sieviešu dzimtes lietvārdu ar galotni -s.

2. Spēlē valodas spēli „Kraujam kuģos!”. Izmantojot izdales materiālu ([6. pielikums](#)), pāros grupē lietvārdus: vīriešu dzimtes lietvārdi ar galotni -s un galotni -is, sieviešu dzimtes lietvārdi ar galotni -s. Pirms grupēšanas kopā ar skolotāju atceras, kā noteikt dzimti, izmantojot frāzes *Tas ir...* un *Tā ir...*, kā arī saprast, vai galotne ir -s vai -is (galotne ir tā vārda daļa, kura mainās, vārdu lokot).

Spēles pārbaude. Pirmais pāris, kurš „sagrāvis kuģus” visātrāk, lasa 1. grupas lietvārdus, otrais pāris – 2. grupas lietvārdus, trešais pāris – 3. grupas lietvārdus. Visi pārējie klausās, labo un papildina.

3. Izmantojot lietvārdus, kas „sakrauti kuģos”, veido un nosauc vārdu savienojumus ar piemērotiem īpašības vārdiem. Lietvārdus var pārveidot arī daudzskaitlī.

Piemērs

Gudrs bērns. Izpalīdzīgs brālis. Skaista Ventspils.

Papildu darbam

1. Raksta tās spēles, kuru spēlē bieži ģimenē, noteikumus. Spēles noteikumus meklē spēļu grāmatās vai tīmeklī. Māca spēli klasesbiedriem.
2. Ģimene kopā dodas ceļojumos. Meklē Latvijas kartē apdzīvotu vietu nosaukumus, kuri beidzas ar galotni -s. Mēģina noteikt dzimti (*Tas ir...* un *Tā ir...*).

1. pielikums

Vizualizācija „Ko ģimene dara kopā?”

2. pielikums

Izdales materiāls „Uzdevumi darbam grupā”

1. uzdevums. Aplūkojiet visas kolāžas un zīmējumus un apkopojiet stabiņveida diagrammā interešu un nodarbjū skaitu šādās grupās:

- a) aktīvā atpūta (sports, ceļošana);
- b) izklaides (kino, teātri, koncerti, muzeju apmeklējums);
- c) atpūta mājās (lasīšana, svētku svinēšana, raidījumi, spēļu spēlēšana).

2. uzdevums. Sadaliet darba pienākumus savā grupā!

Pirmais dalībnieks – skaita noteiktos kritērijus.

Otrais dalībnieks – zīmē diagrammu.

Trešais dalībnieks – gatavojas izteikt grupas kopsecinājumu par ģimeņu interesēm un nodarbēm kopā.

3. uzdevums. Visi kopīgi izdomājiet, ko ģimenēm vajadzētu darīt vairāk kopā un kāpēc!

4. uzdevums. Uzmanīgi klausieties citu grupu apkopojumu un veidojiet kopsecinājumu!

Izdales materiāls „Uzdevumi darbam grupā”

1. uzdevums. Aplūkojiet visas kolāžas un zīmējumus un apkopojiet stabiņveida diagrammā interešu un nodarbjū skaitu šādās grupās:

- a) aktīvā atpūta (sports, ceļošana);
- b) izklaides (kino, teātri, koncerti, muzeju apmeklējums);
- c) atpūta mājās (lasīšana, svētku svinēšana, raidījumi, spēļu spēlēšana).
- d)

2. uzdevums. Sadaliet darba pienākumus savā grupā!

Pirmais dalībnieks – skaita noteiktos kritērijus.

Otrais dalībnieks – zīmē diagrammu.

Trešais dalībnieks – gatavojas izteikt grupas kopsecinājumu par ģimeņu interesēm un nodarbēm kopā.

3. uzdevums. Visi kopīgi izdomājiet, ko ģimenēm vajadzētu darīt vairāk kopā un kāpēc!

4. uzdevums. Uzmanīgi klausieties citu grupu apkopojumus un veidojiet kopsecinājumu!

Vizualizācija „Saruna ģimenē”

Darba lapa „Aiziet pēc medus!”

1. Pārī lasiet dialogu un papildiniet to ar jautājumiem!

Meita. _____?

Tētis. Mēs šodien visi kopā brauksim uz Saldu.

Dēls. _____?

Mamma. Mēs apmeklēsim gadatirgu Saldū.

Meita. _____?

Tētis. Tur būs ļoti interesanti! Bagātīga tirgošanās un pirkšana, jautri priekšnesumi un atrakcijas ģimenēm, dziedāšana un dejošana.

Dēls. _____?

Mamma. Gadatirgū varēs nopirkt gan dārzeņus, gan augļus, gan amatnieku darinājumus, gan suvenīrus, gan garšīgu medu.

Meita. _____?

Mamma. Jā, meit! Mēs ziemai iegādāsimies vismaz trīs litrus medus.

Dēls. _____?

Tētis. Jo ziemā tev bieži ir klepus un iesnas, bet medus būs pirmās zāles.

Meita. _____?

Mamma. Pirksim liepziedu vai viršu medu.

Dēls. Jā, sarunāts! Aidā uz Saldu!

2. Savieno! Atbilde uz jautājumiem!

Kas ir tirgū?	<i>medum</i>
Kā nav mājās?	<i>medu</i>
Kam brauksim pakaļ uz tirgu?	<i>medū</i>
Ko pirksim tirgū?	<i>medus</i>
Ar ko ārstēsim klepu?	<i>medus</i>
Kur ir daudz dziedinošu vielu?	<i>ar medu</i>

3. Vai tev garšo medus? Vai tu zini, kam vēl ļoti garšo medus?

Lasi teikumus un ievieto vārdu *medus* pareizā locījumā!

Tu droši vien pazīsti kādu lāci, kuram ļoti, ļoti garšo _____. Pareizi – tas ir Vinnijs Pūks, kuram mājās vienmēr ir kāds pods ar _____. Pēc Pūka domām, _____ var būt tikai viena vaina – par maz _____. Pūks par _____ domā vienmēr, un viņa sapnis ir kādreiz peldēties _____.

Bet ko par _____ domā tu?

Izdales materiāls „Lietvārdu grupēšana”

Darba secība:

- sagrieziet vārdus pa vienam;
- atlasiet **lietvārdus**;
- klasificējiet lietvārdus divās grupās – **sieviešu** un **vīriešu** dzimtes lietvārdi;
- grupējiet lietvārdus **pēc to galotnēm**, izmantojot tabulu;
- nosakiet, kurās grupās trūkst lietvārdu.

Pamatformas galotnes kas?	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
	-s, -š	-is	-us	-a	-e	-s

zēns	tēvs	namš	galds	krēsls	vējš
tētis	lukturis	gulbis	lasis	ezis	penālis
mamma	soma	grāmata	mašīna	pilsēta	Rīga
pele	klase	vāze	glāze	roze	spēle
lasa	skrien	ceļot	laivot	peldēja	domāju
trīs	desmit	pirmais	astoņi	trešais	pieci
ātrs	skaista	tīri	zaļš	kluss	liela
pa	pēc	aiz	ar	uz	zem

Izdales materiāls „Lietvārdu grupēšana”

Darba secība:

- sagrieziet vārdus pa vienam;
- atlasiet **lietvārdus**;
- klasificējiet lietvārdus divās grupās – **sieviešu** un **vīriešu** dzimtes lietvārdi;
- grupējiet lietvārdus **pēc to galotnēm**, izmantojot tabulu;
- nosakiet, kurās grupās trūkst lietvārdu.

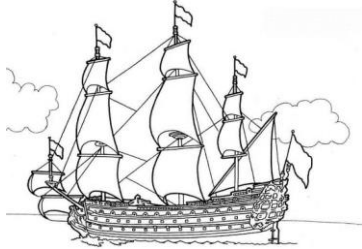
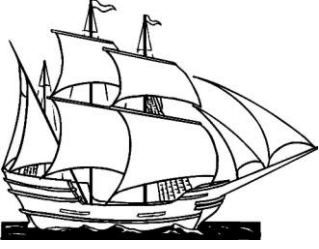
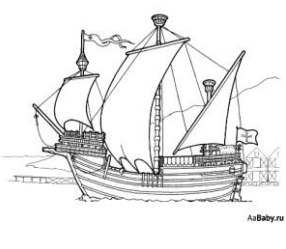
Pamatformas galotnes kas?	Vīriešu dzimte			Sieviešu dzimte		
	-s, -š	-is	-us	-a	-e	-s

zēns	tēvs	namš	galds	krēsls	sols
tētis	lukturis	gulbis	lasis	ezis	penālis
mamma	soma	grāmata	mašīna	pilsēta	Rīga
pele	klase	vāze	glāze	roze	spēle
lasa	skrien	ceļot	laivot	peldēja	domāju
trīs	desmit	pirmais	astoņi	trešais	pieci
ātrs	skaista	vējš	zaļš	kluss	liela
pa	pēc	aiz	ar	uz	zem

Izdales materiāls „Kraujam kuģos!”

Spēles noteikumi (spēlē pāros):

- sagrieziet lietvārdus;
- grupējiet lietvārdus pēc dzimtes un galotnes atbilstošā kuģa tilpnē;
- uzvar pāris, kurš pirmais pareizi sagrupējis lietvārdus;
- pāris, kurš darbu pabeidzis ātrāk, var tabulu papildināt ar citiem lietvārdiem, iegūstot papildu punktus.

		
vīriešu dzimte	vīriešu dzimte	sieviešu dzimte
galotne -s	galotne -is	galotne -s

Vārdi griešanai

haizivs	zēns	draugs	pavārs	traktors
sols	galds	plaukts	jumts	koks
nakts	debess	grābeklis	spogulis	ledusskapis
penālis	tīģeris	lūsis	āpsis	lasis
briedis	alnis	zilonis	ezis	gailis
valsts	telts	pils	krāsns	uguns
vēsts	kvīts	pāksts	pults	Daugavpils
acs	durvis	brokastis	ļaudis	zivs

3.2. Runāsim par ēdienu gatavošanu!

1. stunda

Sasniedzamie rezultāti

- Izsaka savu viedokli.
- Ar izpratni lasa tematam atbilstošu tekstu, izmantojot detalizētas lasīšanas stratēģiju, precizē informāciju, pamato to ar tekstā ietverto informāciju.
- Noskaidro nezināmo vārdu nozīmi.

Ieradumi

- Veido ieradumu skaidri un saprotami izteikt savas domas (tikumi – atbildība, gudrība).

Stundas gaita

1. Aplūko A. Lindgrēnes fotogrāfiju ([1.a pielikums](#)) un atbild uz jautājumiem.

Vai pazīstat šo personību?

Ko jūs zināt par viņu?

2. Skolotājs uz ekrāna parāda trīs valstu karogus ([1.b pielikums](#)). Skolēni tos aplūko, atbild uz jautājumu, kurš no šiem ir Zviedrijas karogs. Kopīgi ar skolotāju secina, kāda ir karoga saistība ar fotogrāfijā redzamo personību.

3. Skolēni iedomājas situāciju, ka negaidīti ieradusies draugi. Kā šajā situācijā rīkotos? Izsaka savu viedokli.

4. Lasa A. Lindgrēnes tekstu „Cimos pie Pepijas” ([2. pielikums](#)). Pēc teksta izlasīšanas vēlreiz pārlasa tekstā izceltos vārdus, meklē tiem skaidrojumu vizualizācijā piedāvātajos attēlos ([1.c pielikums](#)). Skolotājs jautā, vai skolēni zina arī citu nozīmi vārdiem *vainags*, *snīpis*; vai zina, kā vēl citādi sauc mauriņu. Pārliecinās, pārbaudot skaidrojošajā vārdnīcā.

5. Meklē, kā tekstā vārdi vai frāzes ir pateikti citiem vārdiem, raksta tos darba lapā

1. uzdevumā ([3. pielikums](#)).

6. Meklē tekstā un nolasa teikumus, kuros pateikts,

- kur bērni ēda,
- ka bērni ir priecīgi,
- ar ko Pepija cienāja draugus,
- kā viņi novāca traukus.

7. Meklē un nosauc tekstā minētos ēdamrīkus / traukus. Darba lapas 3. uzdevumā ([3. pielikums](#)) lasa trauku nosaukumus un atrod tiem atbilstošus skaidrojumus. Vārdus ar skaidrojumiem izgriež un ielīmē „vārdu bankā”.

3.2. Runāsim par ēdienu gatavošanu!

2. stunda

Sasniedzamie rezultāti

- Grupē lietvārdus pēc dzimtes un galotnēm.
- Mācās un lieto leksiku (ēdienu nosaukumus, priekšmetu nosaukumus, darbības vārdus), kas saistīta ar virtuvi.

- Veido un lieto darbības vārdus īstenības izteiksmes pagātnē, tagadnē un nākotnē vienskaitļa 1. personā.

Stundas gaita

1. Grupē iepriekšējā stundā skaidrotos lietvārdus – trauku nosaukumus (darba lapa 3. pielikumā vai „vārdu banka”) – atbilstoši dzimtei un galotnei, pieraksta tos. Izmanto atgādni par lietvārdu galotnēm.

ATGĀDNE „Lietvārdu locīšana”

Jautājums	Vienskaitlis, vīriešu dzimte			Vienskaitlis, sieviešu dzimte		
<i>kas?</i>	-s; -š	-is	-us	-a	-e	-s
<i>ko?</i>	-u	-i	-u	-u	-i	-i
	Daudzskaitlis, vīriešu dzimte			Daudzskaitlis, sieviešu dzimte		
<i>kas?</i>	-i	-i	-i	-as	-es	-is
<i>ko?</i>	-us	-us	-us	-as	-es	-is

2. Nosauc citus priekšmetus, kas atrodas virtuvē. Raksta un grupē atbilstoši dzimtei un galotnei. Pievērs uzmanību, vai lietvārdiem ar galoni -s pareizi noteikta dzimte.
3. Atmin darbības vārdus, raksta trūkstošos burtus 1. uzdevumā ([4. pielikums](#)).
4. Papildina teikumus, izmantojot lietvārdus – trauku nosaukumus – un atgādni „Lietvārdu locīšana”, pieraksta teikumus.

Es mazgāju (ko?)...

Es ar dvieli noslauku (ko?)...

Es lieku trauku mazgājamajā mašīnā (ko?)...

Es lieku uz galda (ko?)...

Es novietoju plauktā (ko?)...

5. Pasvīturo darbības vārdus uzrakstītajos teikumos. Atbild uz jautājumu, kad notiek darbība – tagadnē, pagātnē vai nākotnē.
6. Papildina darbības vārdu tabulu 2. uzdevumā ([4. pielikums](#)), pārveidojot darbības vārdus trūkstošajās formās pagātnē, tagadnē vai nākotnē.
7. Papildina un raksta teikumus 3. uzdevumā ([4. pielikums](#)), izmanto 4. uzdevumā ([4. pielikums](#)) aizpildīto tabulu.
8. Lasa darbības vārdu tabulu 4. uzdevumā ([4. pielikums](#)). Tabulu ielīmē „vārdu bankā”. Mutvārdos veido teikumus ar tabulā dotajiem darbības vārdiem dažādos laikos.

3.2. Runāsim par ēdienu gatavošanu!

3. un 4. stunda

Sasniedzamie rezultāti

- Lasa produktu nosaukumus, prognozē ēdienu. Lasa literāru tekstu par ēdiena gatavošanu, atbild uz jautājumiem, pamato teikto ar tekstā ietverto informāciju.
- Meklē informāciju par ēdienu un raksta recepti.
- Pēta ar piedēkļiem darinātus darbības vārdus, spriež, kā piedēklis maina vārda nozīmi.
- Darina un lieto darbības vārdus ar dažādiem piedēkļiem.

Ieradumi

- Veido ieradumu aktīvi piedalīties sarunā un demonstrēt savu attieksmi sarunas laikā.
- Veido ieradumu skaidri un saprotami pamatot savu viedokli.

Stundas gaita

1. Veic 1. uzdevumu ([5. pielikums](#)). Prognozē, ko iespējams pagatavot no dotajiem produktiem.
2. Lasa Huana Antonio de Laiglesijas pasaku par Bebru un Rūķi. Atbild uz jautājumiem par lasīto, pamato teikto ar tekstā rakstīto informāciju.

*Kāpēc Bebru ģimenes dēlēns nāca pie Rūķa?
Cik reižu Bebrēns nāca pie Rūķa?
Kā Rūķis jutās pēc Bebrēna apciemojumiem?
Kādas īpašības piemita Bebrēnam?
Ko Rūķis darīja, lai sevi nomierinātu?
Kāds bija Bebru ģimenes nodoms?
Kāds bija Rūķa nodoms?
Kā jutās Rūķis, saņemot dāvanu no Bebru ģimenes? Kāpēc?
Kā tu rīkotos, ja saņemtu Bebru ģimenes dāvināto kūku?
Vai tu esi juties līdzīgi kā Rūķis? Pastāsti, kāpēc!*

3. Atrod tekstā un izraksta kūkas sastāvdaļas.
4. Raksta savas iemīļotās kūkas recepti un veido recepšu izstādi klasē.

*Padomā, kura kūka tev garšo!
Uzzini, kādas sastāvdaļas ir vajadzīgas šīs kūkas pagatavošanai!
Uzzīmē šo kūku, uzraksti tās nosaukumu, pagatavošanai nepieciešamos produktus un to daudzumu!*

5. Skolēni stāsta par savām iemīļotajām kūkām, izmantojot iepriekšējā stundā zīmētās kūkas. Pasaka kūkas nosaukumu, stāsta, kādi produkti nepieciešami, lai pagatavotu šo kūku.
6. Izlasa informāciju par piedēkli un ieraksta „vārdu bankā”. Ar sarkanu zīmuli apvelk darbības vārdu piedēkļus un izraksta tos.

ATGĀDNE „Priedēkli”

Priedēklis ir vārda daļa, kas atrodas vārda priekšā pirms saknes.

Piemērs

gāja – **aiz**gāja, **ap**gāja, **at**gāja, **ie**gāja, **iz**gāja, **neg**āja, **nog**āja, **pag**āja,
pārgāja, **pie**gāja, **sag**āja, **uz**gāja

7. Darina citus darbības vārdus, izmantojot izrakstītos priedēkļus, un pārbauda darbības vārdus kopā ar skolotāju un klasesbiedriem.

8. Izmantojot „vārdu banku” – priedēkļus no atgādnē un darbības vārdus par darbiem virtuvē (*mizot, mazgāt, cept, vārīt, ēst, griezt*), darina jaunus darbības vārdus un iesaista tos teikumos.

9. Atbild uz jautājumiem.

Kas ir priedēklis?

Kāda nozīme ir priedēkļiem?

Kādus priedēkļus izmanto vārdu darināšanā?

3.2. Runāsim par ēdienu gatavošanu!

5. stunda

Sasniedzamie rezultāti

- Nosauc produktus daudzskaitlī un vienskaitlī, secina, ka ir vārdi, kurus parasti lieto tikai vienskaitlī vai tikai daudzskaitlī.
- Atpazīst vienskaitliniekus un daudzskaitliniekus.

Stundas gaita

1. Skolotājs izmanto metodi – prāta vētru – aicina nosaukt pārtikas produktus, kurus glabā ledusskapī, saldētavā, pagrabā, virtuves plauktos. Veido domu karti. Apspiež, kāpēc pārtikas produktus glabā tieši šādās vietās.

2. Veic 1. un 2. uzdevumu ([6. pielikums](#)) – raksta pārtikas produktu nosaukumiem atbilstošas galotnes un grupē tos pēc skaitļa. Pirms grupēšanas apspriež, pēc kādām pazīmēm var grupēt lietvārdus. Mēģina pārveidot sagrupētos lietvārdus pretējā skaitlī. Secina, ka ne visus lietvārdus iespējams lietot gan vienskaitlī, gan daudzskaitlī.

3. Lasa atgādni un vārdus raksta „vārdu bankā”.

ATGĀDNE „Lietvārda skaitlis”

Lietvārdiem ir divi skaitļi:

- vienskaitlis: tomā**s**, ķirb**is**, tējkan**a**, krūz**e**, plīt**s**
- daudzskaitlis: tomāt**i**, ķirbj**i**, tējkann**as**, krūz**es**, plīt**is**

Daļu lietvārdu lieto tikai vienskaitlī (**vienskaitlinieki**) vai tikai daudzskaitlī (**daudzskaitlinieki**).

IEGAUMĒ!

Vienskaitlinieki		Daudzskaitlinieki	
piens	gaļa	milti	iesnas
sviests	malka	tauki	šķēres
cukurs	zelts	putraimi	durvis
medus	lielība	griķi	bikses
sāls	slinkums	ļaudis	kāzas
gaiss	skaistums	svārki	brilles
Salaspils	gaidīšana	Limbaži	Cēsis
Daugavpils	jaunatne	Talsi	Jāņi
		svētki	Lieldienas
			Ziemassvētki

4. Atkārtoti pārskata [5. pielikuma](#) tekstu par Rūķi un Bebru ģimeni. Kuru produktu nosaukumi ir vienskaitlinieki, kuru – daudzskaitlinieki? Aizpilda 3. uzdevuma tabulu ([6. pielikums](#)).

3.2. Runāsim par ēdienu gatavošanu!

6. stunda

Sasniedzamie rezultāti

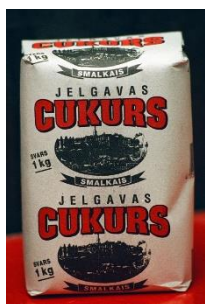
- Saskata un saklausa līdzību dažādu valodu vārdu rakstībā un izrunā.
- Mācās lietot tulkojošās vārdnīcas.
- Atkārtoti lietvārdu locīšanu lokatīvā un akuzatīvā.
- Lieto pārtikas produktu nosaukumus, saskaņojot tos ar norādāmajiem vietniekvārdiem un īpašības vārdiem.

Ieradumi

- Veido ieradumu izmantot tulkojošās vārdnīcas.
- Veido ieradumu iepriekš rūpīgi pārdomāt publisku izteikumu saturu un snieguma formu.

Stundas gaita

1. Skolotājs aicina apskatīt attēlus un nosaukt pārtikas produktus. Jautā, vai skolēni zina, kā tos sauc citās valodās.

2. Izmantojot tulkojošās vārdnīcas, skolēni meklē pārtikas produktu nosaukumus lietuviešu, krievu un angļu valodā un papildina 4. uzdevuma tabulu ([6. pielikums](#)) ar savu izvēlēto valodu un pārtikas produktu nosaukumiem. Lasa produktu nosaukumus dažādās valodās. Vēro vārdu rakstību un klausās izrunu, secina, kas līdzīgs, kas atšķirīgs vienas nozīmes vārdam dažādās valodās.

latviešu valoda	lietuviešu valoda	krievu valoda	angļu valoda	vācu valoda
sāls	druska	соль	salt	Salz
cukurs	cukrus	сахар	sugar	Zucker
milti	miltai	мука	flour	Mehl
medus	medus	мёд	honey	Honig

3. Skolotājs aicina lasīt un klausīties vārdus, kuri rakstīti poļu valodā, un meklēt tiem atbilstošu pārtikas produkta attēlu (skat. iepriekš).

<i>miód</i>	<i>sól</i>	<i>mąka</i>	<i>cukier</i>
-------------	------------	-------------	---------------

4. Skolotājs jautā skolēniem, kur var iegādāties pārtikas produktus. Raksta uz tāfeles vārdus stabiņā lokatīvā (*kur?*) – veikālā, tirgū, internetveikalā u. tml. Precīzē neskaidrās galotnes (*tirgus* – *tirgū*, *gadatirgus* – *gadatirgū*). Kopā ar skolotāju loka lietvārdu *tirgus*, atbildot uz jautājumiem.

Kas ir katrā pilsētā? (tirgus)
Kā nav šajā ciematā? (tirgus)
Kam ir laba atrašanās vieta? (tirgum)
Ko es redzu Daugavas malā? (tirgu)
Ar ko ir apmierināti pircēji? (ar tirgu)
Kur pārdod dārzeņus un augļus? (tirgū)

5. Aplūko Rīgas centrāltirgus attēlu (<https://g3.delphi.lv/images/pix/768x438/Nli8jwldvZA/rigas-centraltirgus-paviljoni-52055841.jpg>) un atbild, ko tur var nopirkt.

6. Papildina teikumus, atbildot uz jautājumu, kur un kādus produktus var nopirkt.

Veikalā var nopirkt (ko?)..., ...
Lielveikalā var iegādāties (ko?)..., ...
Internetveikalā var pasūtīt (ko?)..., ...
Kioskā var iegādāties (ko?)..., ...
Zivju paviljonā var pagaršot (ko?)..., ...
Gadatirgū var nopirkt (ko?)..., ...
Tirgū var nopirkt (ko?)..., ...

7. Pārrunā, ka lietvārdiem un īpašības vārdiem saskaņo galotnes. Pārrunā, kuros gadījumos (dzimtē, skaitlī) izmanto norādāmos vietniekvārdus **šis, šī, šie, šīs**. Papildina un lasa teikumus. Raksta, pasvīturo lietvārda un īpašības vārda galotnes.

šis, šī, šie, šīs

Šis cukurs ir salds.

_____ *milti ir gaiši* .

_____ *medus ir šķidr* .

_____ *griķi ir svaigi* .

_____ *malka ir mitr* .

_____ *šķēres ir as* .

8. Skolotājs aicina iztēloties, ka skolēns ir pārdevējs. Pārdevējam jāstāsta par savām precēm, izmantojot norādāmos vietniekvārdus **šis, šī, šie, šīs**, un jāraksturo preces ar īpašības vārdiem. Ieteicams izmantot preču attēlus vai skolēnu veidotus zīmējumus. Pievērš uzmanību vietniekvārda, lietvārda un īpašības vārda saskaņošanai.

1. pielikums

Vizualizācija „Cimos pie Pepijas”

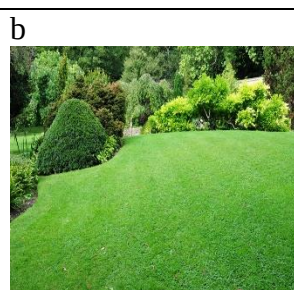
a) Atmini personību!

b) Trīs valstu karogi.

c) Skaidro tekstā „Cimos pie Pepijas” izceltos vārdus! Kuram attēlam katrs izceltais vārds atbilst?

Izdales materiāls „Cimos pie Pepijas”

Lasi tekstu!

Cimos pie Pepijas

Kādus pāris metrus no zemes ozols sadalījās divos stumbros, izveidodams it kā mazu istabiņu. Visi trīs bērni jau tur sēdēja. Pār viņu galvām ozols plēta savu **vainagu** kā lielu, tumšu jumtu.

– Te mēs dzersim kafiju, – Pepija sacīja. – Es iešaušos virtuvē un uzvārīšu kādu malciņu.

Tomijs un Annika plaušķināja rokas un sauca „Bravo!”.

Pēc neilga brītiņa Pepija jau bija uzvārījusi kafiju. Maizītes viņa bija izcepusi iepriekšējā dienā. Viņa apstājās lejā pie ozola un meta augšup kafijas tasītes, Tomijs un Annika tās uztvēra. Reizēm tās uztvēra ozols, un tā divas tasītes saplīsa. Bet Pepija aizskrēja pēc citām. Tad nāca maizīšu kārta, un ilgu laiku gaisā lidoja maizītes. Tās vismaz nesaplīsa. Karotītes Tomijs ķēra abām rokām. Noķēra visas. Beidzot kokā uzkāpa Pepija, vienā rokā turēdama kafijas kannu. Pudelīti ar krējumu viņa bija ielikusi kabatā, un cukurtrauks atradās nelielā lādītē.

Tomijam un Annikai likās, ka tik lieliski kafija nekad nav garšojusi. Darbdienās viņi kafiju nedabūja, tikai ja bija kaut kur ielūgti ciemos. Un tagad viņi bija ielūgti. Annika mazliet notašķīja ar kafiju ceļgalus. Bet tā neesot nekāda nelaime, viņa sacīja.

Kad viņi bija padzēruši, Pepija nosvieda tasītes **mauriņā**.

– Gribu redzēt, cik izturīgu porcelānu viņi tagad ražo, – viņa teica.

Viena tasīte un visas trīs apakštasītes, kā par brīnumu, izturēja. Un kafijas kannai tikai nolūza **snīpis**.

(Pēc Astrīdas Lindgrēnes)

Darba lapa „Cimos pie Pepijas”

1. Raksti, kā tas pateikts 2. pielikuma tekstā!

ieskriešu virtuvē – _____
uzvārīšu nedaudz kafijas – _____
aplaudēja – _____
pēc neilga laika – _____
vakar – _____
tās ķēra – _____
nosmērēja ar kafiju – _____

2. Sagriez vārdus un skaidrojums! Savieno vārdu ar atbilstošu skaidrojumu un ielīmē „vārdu bankā”!

šķīvis	galda piederums ar diviem, trim vai četriem paralēliem zariem ēdiena paņemšanai
katls	apaļš, dažreiz ovāls trauks ar lēzenām malām ēdiena ievietošanai
karote	trauks, kurā atrodas cukurs
nazis	neliels dzeramais trauks, ko liek uz apakštasītes, krūzīte
bloda	galda piederums šķidra vai berama produkta smelšanai
dakšiņa	griešanai paredzēts instruments
tase	padziļš, plats trauks
panna	trauks zupai, ko liek galdā
cukurtrauks	trauks, kurā vāra zupu
terīne	apaļš, lēzens trauks ar rokturi, tajā var cept olas, pankūkas, omleti

Darba lapa „Ko var darīt virtuvē?”

1. Raksti trūkstošos burtus un lasi darbības vārdus!

gatavot, tī_īt, ce_t, izd_māt, s_ldīt, mai_īt, m_zgāt, ē_t, m_zot,
grie_t, sm_lcināt

2. Papildini tabulu!

Darbības vārds nenoteiksmē	Ko es daru šodien?	Ko es darīju vakar?	Ko es darīšu rīt?
vārīt	vāru	vārīju	vārīšu
maisīt		maisīju	
sildīt	sildu		sildīšu
tīrīt		tīrīju	
cept		cepu	
ēst	ēdu		

3. Papildini teikumus! Izmanto 2. uzdevumā aizpildīto tabulu!

Rīt es _____ kotletes.

Pašlaik es _____ kafejnīcā.

Vakar es _____ virtuvi.

Rīt es _____ frikadeļu zupu.

Šobrīd es _____ sagrieztos salātus.

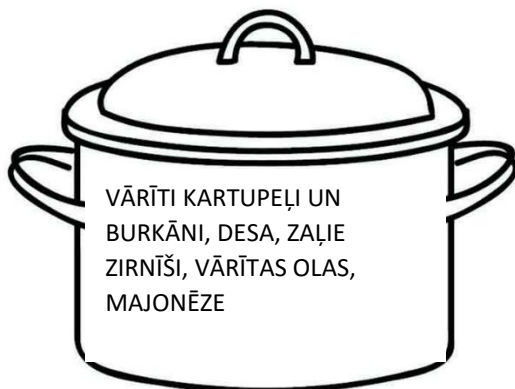
Vakar es _____ garšīgu kūku.

4. Lasi! Tabulu ielīmē „vārdu bankā”! Iegaumē darbības vārdu formas!

Darbības vārds nenoteiksmē	Ko es daru šodien?	Ko es darīju vakar?	Ko es darīšu rīt?
griezt	griežu	griezu	griezīšu
mazgāt	mazgāju	mazgāju	mazgāšu
domāt	domāju	domāju	domāšu
smalcināt	smalcinu	smalcināju	smalcināšu
gatavot	gatavoju	gatavoju	gatavošu
mizot	mizoju	mizoju	mizošu

Darba lapa „Pasaka par Bebru un Rūķi”

1. Lasi produktu nosaukumus! Ko, tavuprāt, var pagatavot no dotajiem produktiem? Raksti!

RASOLS, KŪKA / TORTE, SĒŅU / BARAVIKU ZUPA, IEVĀRĪJUMS

2. Lasi pasaku par Bebru un Rūķi un atbilde uz skolotāja jautājumiem!

„Labdien, mīļo kaimiņ! Nācu palūgt...”

Rūķim tas **nepatika**. Vienmēr ko **palūgt** – un tieši viņam, pazīstamajam skopulim. Viņš dzīvo klusi un mierīgi savā mājiņā. Viņš nekad nevienam neko **neprasa**.

Vasarā viņš domā par ziemu un **sagādā** visu nepieciešamo. Kāpēc tā **nedara** viņa kaimiņi? Tie **atnāk** un vienmēr lūdz – te olu, te sāli vai piparus, te sīrupu vai ievārījumu. Brrr! Tas tak ir briesmīgi!

„Nu ko tad tev šoreiz vajag, mazais?” Rūķis **noburkšķēja**, redzot jaunāko Bebru ģimenes dēlenu pie durvīm.

„Mamma grib **izcept** kūku un lūdza, vai jūs **nevarētu aizdot** kilogramu miltu?”

Rūķis no dusmām kļuva vai zils. Veselu kilogramu miltu! Tomēr viņš **savaldījās**: „Kad **atdosi**?” Bebrēns **apsolīja** šo pašu ceturtdienu.

Rūķis negribīgi **iegāja** virtuvē un **atnesa** miltu paku. Bebrēns to **uzcēla** plecos un devās mājās.

Lai nomierinātos, Rūķis **iegāja** viesistabā, **apsēdās** krēslā un sāka lasīt grāmatu. Pēc brīža pie durvīm atkal kāds **pieklauvēja**...

Durvīs stāvēja laipnais Bebru ģimenes dēlēns un jautāja: „Mamma cep kūku un lūdz jums vismaz vienu oliņu.”

Rūķis, dusmās vāroties, atbildēja: „Ak, kūku! Nu labi! Došu tev pašu mazāko zvirbuļa olu.”

Bebrēns **aizskrēja** ļoti apmierināts ar zvirbuļa olu. Rūķītis **aizvēra** durvis un **paņēma** rokās grāmatu.

Pēc neilga laika Bebrēns klauvēja atkal: „Kūkai vajag... puskilogramu cukura! Vai jūs **nevarētu aizdot** puskilogramu cukura?”

Rūķis dusmīgi **norūca** un iegāja virtuvē. Viņš **paņēma** sāls paku un **iedeva** to Bebrēnam. Lai jau **sabojā** kūku. Kūka būs negaršīga. Tā viņiem vajag!

Rūķis lasīja grāmatu, kad pie durvīm atkal kāds klauvēja. Šoreiz tur bija visa Bebru ģimene. Bebri sniedza Rūķim kūku, un visi korī teica: „**Apsveicam** tevi dzimšanas dienā!”

Rūķis aiz pārsteiguma zaudēja valodu.

(Pēc Huana Antonio de Laiglesijas)

3. Ar sarkanu zīmuli apvelc tekstā izceltajos darbības vārdos priedēkļus!

Darba lapa „Vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki”

1. Raksti pārtikas produktu nosaukumiem piemērotas galotnes, lasi vārdus!

rudz_	sviest_	milt_	tauk_	med_
rīs_	cukur_	putraim_	sāl_	pien_

2. Pēc kādām pazīmēm var grupēt lietvārdus? Izgriez 1. uzdevuma vārdus un grupē tos pēc skaitļa! Mēģini pārveidot vārdus pretējā skaitlī! Ko vari secināt?

3. Pārskaņi 5. pielikuma tekstu par Rūķi un Bebru ģimeni un izraksti visus tekstā minētos produktus! Ja kāda produkta nosaukums tekstā atkārtojas, raksti to tikai vienu reizi! Aizpildi tabulu, ar x atzīmē atbilstošo!

Tekstā minētais produkta nosaukums	Produkta nosaukums pamatformā	Vienskaitlinieks	Daudzskaitlinieks	Lieto gan vienskaitlī, gan daudzskaitlī
olu	ola			x

4. Atrodi dažādu valodu vārdnīcās tulkojumus pārtikas produktiem! Salīdzini! Ko vari secināt?

latviešu valoda	lietuviešu valoda	krievu valoda	angļu valoda	_____ valoda
sāls				
cukurs				

milti				
medus				